

Afdækning af litteracitet

.....
Tekst- og opgavesamling B

Kurmanji

.....

Til elever, der læser og skriver på
kurmanji som stærkeste sprog

Introduktion

Denne tekst- og opgavesamling anvendes sammen med samtaleark, Spor B.

Tekst- og opgavesamlingen indeholder **tre tekster**:

- Tekst 1: Løven og ræven
- Tekst 2: Skorpionen – et spindeldyr med brod
- Tekst 3: Søvsn

Materialet til hver tekst består af **tre dele**:

1. Selve teksten
2. Elevens svarark med spørgsmål til teksten
3. Rettevejledning til tekstens spørgsmål.

Information om **valg af tekst** til eleven finder du i **samtaleark B**.

Anvendelse af tekst- og opgavesamling

Print tekst, elevens svarark og rettevejledning enkelt-sidedt og i farver. Giv eleven teksten og elevens svarark og hav selv rettevejledningen liggende foran dig, mens eleven læser teksten og løser opgaverne, så du løbende kan notere elevens svar.

Giv gerne tolken kopier af tekster og elevens svarark, både på dansk og på elevens sprog.

Instruktionerne til, hvordan du gennemfører opgaverne i forbindelse med teksterne, finder du i samtalearket til Spor B.

Skriv elevens svar på opgaverne i dette materiale. Vær opmærksom på, at svarfelterne, f.eks. "Ja" og "Nej", kommer i en anden rækkefølge på elevens svarark, hvis der er tale om et sprog med læseretning fra højre til venstre.

Om oversættelserne

I nogle tilfælde bruges forskellige variationer af det samme sprogs skriftsprog i forskellige lande eller i forskellige

dele af et land. Hvis der findes et officielt standardskriftsprog, er dette anvendt i oversættelserne af de tre tekster.

Tekst 1: "Løven og ræven"

Şêr û roví

Şêr di şikefta xwe de dirêjkirî bû.

Ew bi şev û roj li wir dirêjkirî bû.

Mirov tenê gurmijînên piçûk û westiyayî jê dibihîstin.

– Ew nexweş e, ajel fikirîn û heyfa wan lê hat.

Wan pest pê kir û bi diyariyên piçûk çûn nav şikefta şêr

Lê roví neçû hundir.

Şêr bi dengekî nerm pirsî:

– Ji bo çi tu nayê, hevalê min? Yê din tev hatine vir.

– Ez fikirîm ku werim, roví got, lê min li şopên lingan niherî û ez tirsyam. Hemû şop diçine nav şikefta te lê çi şop ji şikeftê dernakevin. Ji ber hindê ez bes li derve radiwestim.

Billede: I-K. Eriksson.

Tekst: K. Aronsson & S. Ottosson, Min läsebok. 1993. Bearbejdet.

Tekst 1: "Løven og ræven" - Elevens svarark**Pirs li ser "Şêr û rovî"**

Di derbarê nivîsê de bersiva van pirsên jêrîn bide, Erê yan Na.

Erê Na

1. Ma şêr hertim di şikefta xwe de bû?
2. Ma rovî çû hundir cem şêrî?
3. Ma rovî diyarî da şêrî?
4. Ma şêr ew ajelên din xwaribûn?

Tu bersiva pirsên jêrê devkî didî.

5. Ma tu dikarî bi gotinên xwe, bi kurtî behs bikî ka ev nivîs li ser çi ye?
6. Ma tu bawer dikî ku şêr nexweş bû? Tu dikarî hîngê behs bikî tu çewa difikirî?
7. Ma rovî ji wan ajelên din bîaqiltir bû? Tu dikarî hîngê behs bikî tu çewa difikirî?
8. Ma tu bawer dikî ku mirov dikare ji vê serpêhatiyê tişteki hîn bibe? Tu dikarî hîngê behs bikî tu çewa difikirî?

Tekst 1: "Løven og ræven" - Rettevejledning

Teksttype: Skønlitterær, fortællende tekst (fabel).

Billedet kan fremme fortolkningen af den implicite information i teksten. For at forstå historien, må læseren være i stand til at læse mellem linjerne. Fablens morale udtrykkes ikke i teksten.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Var løven i sin grotte hele tiden?	X		☐	☐
2	På linjerne	Gik ræven ind til løven?		X	☐	☐
3	Mellem linjerne	Gav ræven løven gaver?		X	☐	☐
4	Mellem linjerne	Havde løven ædt de andre dyr?	X		☐	☐

Kommentarer:

Genfortælling

5. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Åbne spørgsmål

Formålet med de åbne spørgsmål er at afdække elevens evne til at argumentere ud fra teksten. Hvis eleven ikke selv motiverer sit svar, er det vigtigt at stille opfølgende spørgsmål.

Spørgsmålene stilles og besvares mundtligt.

6. (Mellem linjerne) Tror du, at løven var syg? Hvordan kom du frem til det?

Kommentarer:

7. (Mellem linjerne) Var ræven klogere end de andre dyr? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?

Kommentarer:

8. Tror du, man kan lære noget af den her fortælling? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål bag linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning:

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod"

Dûpişk-pîrikajela biderzî

Li navçeyên germ, fikreka nebaş e ku mirov tiliyên xwe têxe qulên piçûk yên dîwaran yan nav keviran. Mirov divê pêlavên xwe jî ku demeke dirêj newergirtî mabin, dawêşîne. Ji ber ku dûpişk ji ronahiyê hez nakin, bi hêsanî, bi roj dikevin qul û cihên din yên tarî û vedikevin. Dûpişk li welatên germ, li tevayê cîhanê dijîn lê mirov kêrî caran wan dibîne.

Bi pêvedanê nêçîra xwe dikuje

Dûpişk dibin ku pir bijehrî bin, digel ku piraniya cûreyên wan ji bo me mirovan ne yên kuştinê ne. Ew ji yek heta bîst santîmetreyan dirêj dibin, girêdayî ka ew ji kîjan cûreyî ne lê di taliya boçîka hemûyan de derziyeke jehrê heye. Dema ku dûpişkek dê nêçîrê bikuje, ew boçîka xwe bi jor ve, bi ser piştê xwe ve ditewîne û bi nêçîrê vedide ya ku ew bi pençikên xwe zêft dike. Dûpişkekê tirsîyayî li hawîrdorê zû dizivire ji bo ku hertim berê derziya xwe bide neyarî.

Dûpişk bi şev nêçîra pîrpîrokên mezin û kêzikên din yên piçûk dike. Ew bi pençikên xwe hîs dikin, nêçîra xwe diguvêşin û bi derziya xwe ya jehrê wê dikuje.

Fotografi: Wikimedia Commons.
Tekst: K. Åström, Boken om världen. 2001.

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod" - Elevens svarark**Pirs li ser "Dûpişk-pîrikajela biderzî"**

Di derbarê nivîsê de bersiva van pirsên jêrîn bide, Erê yan Na.

Erê Na

1. Ma dûpişk ji tarîtiyê hez dikin?
2. Ma *hemû* dûpişk dikarin mirovan bikujin?
3. Ma *hemû* cûreyên dûpişkan wek hev mezin in?
4. Ma dûpişk bi pençikan nêçîra xwe digirin?

Tu bersiva pirsên jêrê devkî didî.

5. Ma tu dikarî bi gotinên xwe, bi kurtî behs bikî ka ev nivîs li ser çi ye?
6. Di nivîsa di derbarê dûpişkan de dibêje ku mirov divê pêlavên xwe dawêşîne. Tu bawer dikî ji bo çi divê mirov wê bike? Tu dikarî hîngê behs bikî tu çewa difikirî?

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod" - Rettevejledning

Teksttype: Beskrivende faktatekst.

Billedet kan skabe en vis forforståelse. Informationen i teksten er primært udtrykt eksplicit, men det kræver, at elever læser mellem linjerne for at kunne besvare de åbne spørgsmål. Teksten indeholder nogle emnespecifikke ord.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Kan skorpioner lide mørke?	X		☐	☐
2	På linjerne	Kan alle skorpioner slå mennesker ihjel?		X	☐	☐
3	På linjerne	Er alle skorpionarter lige store?		X	☐	☐
4	På linjerne	Fanger skorpionen sit bytte med klørne?	X		☐	☐

Kommentarer:

Spørgsmålene 5-6 stilles og besvares mundtligt.

Genfortælling

5. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Åbent spørgsmål

Formålet med det åbne spørgsmål er at afdække elevens evne til at argumentere ud fra teksten. Hvis eleven ikke selv motiverer sit svar, er det vigtigt at stille opfølgende spørgsmål.

6. (Mellem linjerne) I teksten om skorpionen står der, at man bør ryste sine sko. Hvorfor tror du, at man bør gøre det? Kan du fortælle, hvorfor du tror det?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning:

Tekst 3: "Søvn"

Xew

Pêwîstiya hemûyan bi xewê heye, çi însan çi heywan. Lê ji bo çi? Lêkolîner jî bersivê nizanin. Yan jî, di dema razana me de çi dibe. Lê pêwîst e ku em razên, tu şik tê de tune, bê razan em dimirin.

Xew cûreyekî bêhnvedanê ye. Tevî ku haya te jê tune ye ka li hawîrdora te çi dibe. Ji hin aliyan ve meriv dikare bêje ku dema tu radizî, tu ji hiş ve çûyî. Lê ne ewqas kûr ku tu nikaribî ji xewê bêyî şiyarkirin.

Çerxa xewê

Xew di çerxên veegerok de pêk tê, dibe ku ew jî nêzî 90 deqîqeyan dirêj bin. Her çerxeka xewê ji pênc pêngavan pêk tê, li diyagrama di derbarê çerxa xewê de binêre.

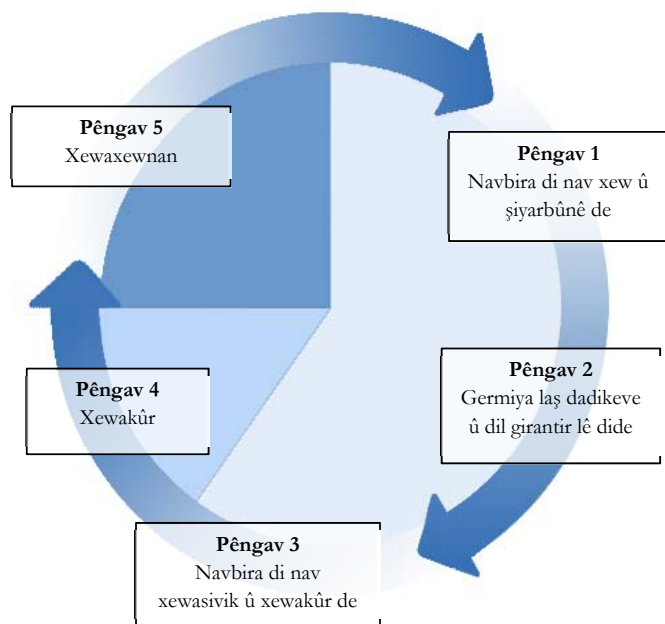
Xewaxewnan û xewakûr

Navê pêngava pêncem xewaxewnan e. Wê demê çav xwe zû dilivînin û em wê demê xewnan dibînin. Xewaxewnan di rûyî re ye ango em ewqas kûr ranazên. Xewaxewnan her 90 deqîqeyan û carekê bi şûn de tê û di nêzîkî ji çaran yek, ji dema xewa me de didomîne. Pêngaveka din xewakûr e. Wê demê laş bi ser xwe ve tê û em xwe baştir hînî tiştên nû dikin. Di dema xewakûr de zanîn xurt dibin heta ku ew tiştên herî hesan jî, di hiş de dimînin.

Cîdagirtina xewlêçûyîne

Heke tu rojekê gelek dereng razayî gelek hêsan e ku mirov bawer bike ku şeva pişt re pêwîstiya te pê heye ku tu duqat razêyî. Lê ev ne rast e. Laş gelek baş ciyê xewa hundakirî dadigire. Dema tu kêr razayî, tu kûrtir radizêyî ji bo ku şûna wê dabigirî.

Çerxa xewê

Tekst 3: "Søvn" - Elevens svarark

Pirs li ser "Xew" ê

Kîjan îdîa li tiştê ku di nivîsê de, li ser xewê hatiyê nivîsandin, tê? Piştî her îdîayekê çeprestekê (X) li çargoşeya Erê yan Na bide.

Erê Na

1. Lêkolîner dizanin çima xew ji mirovan re pêwîst e.
2. Mirov di xewaxewnan de sivik radizê.
3. Em di piraniya şevê de xewnan dibînin.
4. Şiyarbûna berî xewaxewnan ji şiyarbûna piştî xewaxewnan hêsantir e.

Hevokê berdewam bike. Ji bo bersiva ku tu bawer dikî rast e, çeprestekê (X) li çargoşeyê bide. Tu bi tenê dikarî yek çeprestekê (X) lê bidî.

5. Heke mirov şevê yan jî du şevan hindik razabe....

- A pêwîst e mirov şeva bê duqat razê ji bo ku ciyê xewê dabigire.
- B laş dikare şeva bê, wê bi rêya razana kûr telafî bike.
- C divê mirov êvara bê gelek zûtir here û têkeve nav nivînan ji bo ciyê xewa lêbihurî dabigire.

Tu bersîva vê pirsê tê devkî didî.

6. Ma tu dikarî bi gotinên xwe, bi kurtî behs bikî ka ev nivîs li ser çi ye?

Tekst 3: "Søvn" - Rettevejledning

Teksttype: Forklarende faktatekst.

Diagrammet viser søvncyklussens forløb og fordelingen mellem de forskellige søvnstadier. Teksten indeholder flere emnespecifikke ord. Teksten kan forstås uden diagrammet, men spørgsmål 3 og 4 kræver, at eleven kan læse diagrammet og drage en konklusion på baggrund af informationen.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Forskere ved, hvorfor mennesker har brug for søvn		X	☐	☐
2	På linjerne	Under drømmesøvnen sover man overfladisk	X		☐	☐
3	På linjerne	Vi drømmer størstedelen af natten		X	☐	☐
4	Mellem linjerne	Det er lettere at blive vækket før drømmesøvnen end efter drømmesøvnen		X	☐	☐
5	På linjerne	Hvis man har sovet for lidt en eller to nætter...				
		A. har man brug for at sove dobbelt så meget den næste nat, for at indhente søvnen.				☐
		B. kan kroppen kompensere for det ved at sove dybere den næste nat.		X		☐
		C. må man gå i seng ekstra tidligt den næste aften, for at indhente den tabte søvn.				☐

Kommentarer:

Genfortælling

Spørgsmål 6 stilles og besvares mundtligt.

6. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning: